

Próbaüzem Felújított Aida

Megkezdődött a próbaüzem az indiai Korbában épített magyar tervezésű új tim-földgyárban. India legkorszerűbb alumíniumipari létesítménye évente 200 ezer tonnányi timföldet ad majd.

Az új gyárat tervező Aluterv több külföldi megrendelője között nagyságrendben India vezet. Az első gyár építésével párhuzamosan elkészült már az a korszerű drótkötélpálya is, amely a szomszédos bányából szállítja a bauxitot. (MTI)

A színházban és a szabadterén már többször nagy sikerrel bemutatott Aida, Verdi e monumentális zenedramáját újította fel a Szegei Nemzeti Színház operatársulata. A mostani felújítás — az ideai sikeres bemutatok után — az évad záróakkordja, amely felhasználta az eddigi Aida-előadások tapasztalatait, az együttes produkciója érettebb, kiegyensúlyozottabb volt.

Az érdem elsősorban Vasszy Viktor gondos előkészítő munkájára, aki most is im-

ponáló bizottsággal vezette az előadást. A felújítás sikerében nagy része volt az immár megszokottan magas színvonalon játszó Szegei Szimfonikus Zenekarnak, de a Radames szerepkörében bemutatkozó Juhász Józsefnek is. Nem lehet panasz a többiekre, Harmath Évara (Aida), Lengyel Ildikóra (Amneris), Littay Gyulára (Amonasro), Gregor József (Ramfis), Sinkó Györgyre (király) sem, legfeljebb a kórus pontatlanságai hatottak zavaróan.

Az általános iskolákban 131 ezer tanuló végez

Befejezéshez közeledik az idei nyolcadik osztályosok iskolázatása, pályaválasztása. Az első összeállítások szerint a következő napokban az ország 3490 általános iskolájában 131 069 tanuló végez. Számuk 6 843-mal kevesebb az előző évben végzeteknél, ami újabb ötszázalékos csökkenést jelent. Közülük 120 ezren — a nyolcadikosok 91,7 százaléka — kívánják tovább tanulni a következő tanévben. A továbbtanulásra jelentkezés aránya 2,6 százalékkal magasabb az előző évinél.

Legtöbben — szám szerint csaknem 60 ezren — szakmunkástanulónak jelentkeztek.

Az előző években viszonylag nagyarányú volt az eltérés a felvételi keretszám és a továbbtanulásra jelentkezettek között az egyes iskolatípusokban. Ebben az évben a gimnáziumi és a szakközépiskolai jelentkezési számok már inkább igazodnak a felvételi kerethez. A 26 100 gimnáziumi helyre 24 589-en jelentkeztek, vagyis a gimnáziumi helyeknek már csupán 5,8

százaléka betöltetlen. A 23 990 szakközépiskolai helyre 33 349 tanuló pályázta meg első helyen, a túljelentkezés itt tehát több mint 17 százalékos. A szakközépiskolákból tehát mintegy ötezer fiatait kellett visszautasítani helyhiány miatt. Öket gimnáziumokba és szakmunkásképzőkbe irányították.

A fővárosban a legjobbak a lehetőségek: a 17 ezer nyolcadikos — különféle iskolatípusokban — összesen 21 ezer hely várja. Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy a fővárosi középfokú intézményekben vidéki — bejáró és bentlakó — diákok is helyet kapnak.

Az iskoláztatási feladatok jó részét már országsszerte befejezték, április közepéig mindenütt lebonyolították a felvételi beszélgetéseket. Ha a tanulót az első helyen megjelölt iskolában nem vették fel, a jelentkezési lapot az adott iskola vezetői átküldték a másodikként megjelölt iskolába. Ha pedig valakit a második helyen megjelölt középiskolába sem vettek fel, május 15-ig az elutasító iskola vezetői átküldték a lapját az illetékes megyei, illetve megyei városi tanács művelődésügyi osztályához.

A szülő (gondviselő) a felvételi kérelmet elutasító döntés ellen a kézhezvételt követő nyolc napon belül fellebbezhet a döntést hozó iskolánál, vagy iskolák egyikénél.

Vizsgálatok a szívinfarktus megelőzéséről

A Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete (MÁOTE) kiemelkedő tudományos tevékenységének elismeréseként az általános (körzeti) orvosok nemzetközi egyesülete június 1. és 3. között Budapesten rendezte nemzetközi kongresszusát. Hazánkban csaknem 4000 körzeti orvos működik, és közülük 2600-at tömörít sorraiban az egyesület. A tagság háromnegyed része igen aktívan dolgozik tudományos területen is. Ilyen célból eddig kilenc munkacsoport alakult. Ezek egyike a szívinfarktus megelőzésével, illetve az ilyen betegségen átesettek gondozásával kapcsolatos tudományos kérdésekkel foglalkozik.

1968-ban 169 körzeti orvos önként vállalkozott arra, hogy korunk egyik legjellemzőbb és egyre nagyobb számban előforduló betegsége, a szívinfarktus okainak kutatása területén tevékenykedjék. Öt esztendővel ezelőtt 1068 infarktuson átesett körzeti betegük állapotának feldolgozásával megteremtették a vizsgálatok alapjait. Megállapították: az általános orvosok egyik nagyfőtevékenységű feladata, hogy idejében felismerje a szívinfarktus kialakulását elősegítő veszélyeztető tényezőket, s a lehetőség szerint megküzdésükkel azok kiküszöbölését. A tapasztalatok szerint azonban — kivéve a törvényesen elrendelt tudósúrt —, a magas vérnyomás és cukorbetegséget felderítő szűrővizsgálatokon a lakosoknak csak mintegy 50 százaléka jelenik meg.

A tudományos kutatómunka újabb jelentős állomása lesz 70 budapesti körzeti orvos vállalkozása, akik júniusban kezdik meg és még az idén elvégzik a 40 év feletti fővárosi lakosok egészségi állapotának felmérését.

A 70 orvos és több mint 200 más egészségügyi dolgo-

zó munkája lehetővé teszi, hogy hazánk is csatlakozzon ahhoz a nemzetközi akcióhoz, amelyet az általános (körzeti) orvosok nemzetközi egyesülete szervez. Figyelembe véve, hogy a szívbetegségek szaporodása világjelenség, a nemzetközi egyesület három éven át tartó megfigyelést végez magyar orvosok vezetésével — a tervek szerint 1974-től kezdődően — az infarktust szenvedett betegek körében, több mint tíz országban.

Levéltári iratok a tudományos intézetekben

Közel öt éve jelent meg a hazai levéltárügyet, elsősorban az iratvédelmet szabályozó 1969. évi 27. számú törvényerejű rendelet. Azóta számos, a törvény végrehajtását szabályozó utasítás látott napvilágot. A legutóbbi a művelődésügyi miniszter a napokban tette közzé, és ebben a könyvtárakban, a múzeumokban, a kutatóintézetekben, a felsőoktatási intézményekben és a tudományos célt szolgáló egyéb intézetekben levő levéltári anyag sorsáról intézkedik. Kimondja az utasítás, hogy ezek az intézmények is őrizhetik a levéltári anyagot, de úgy kell kezelni és nyilvántartani és a kutatók rendelkezésére bocsátani, miként azt a levéltárakban tesszük. Vannak azonban olyan iratok, amelyek a hivatalok és az intézmények rendszeres működése során jöttek létre, amelyeknek a helye

kizárólag a levéltár. Az ilyen, úgynevezett irattári jellegű iratokat át kell adni a levéltáraknak. Ezután tehát félre nem érhető, mi tartozik a levéltárba. Kimondja az utasítás, hogy ilyen irattári jellegű iratokat az intézmények nem is vásárolhatnak.

Tudjuk, hogy a múzeumok többek között összegyűjtötték a céhek iratait a céhládkákkal és az egyéb, céhes tárgyi emlékekkel együtt. Az ilyen jellegű iratok sorsa mindig vitatott volt. Ki őrizze? Az utasítás azonban meghatározza: őrizheti a múzeum, mert az ilyen iratok kiállításai tárgyak tartozéka. Fennáll azonban a levéltári jellegű nyilvántartási kötelezettség. Előfordulhat ezután is, hogy valamilyen irattári eredetű irat szorosan kapcsolódik a múzeumban vagy a könyvtárban őrzött tárgyi emlékekhez. Az

Tervező munka

Ez év eleje óta az Országos Tervhivatal közgazdászai az 1976—80. éveket felölelő időszak várható főbb gazdasági folyamatait, a fejlődés várható irányait kutatják, térképezik fel. Az V. ötéves népgazdasági terv kidolgozására három esztendő áll a tervezők rendelkezésére.

1973-ban — 1976, sőt, 1980 gazdasági eredményeit felbecsülni — bonyolult számításokat igénylő, komplex feladat. A jövő nem a jelen fejlődési irányzatának egyszerű folytatódását, időbeni meghosszabbítását jelenti: míg egy gazdasági folyamat megszűnne, vagy háttérbe szorulna, eközben újabbak keletkezhetnek, s hatásuk nyomán változhat egész gazdasági struktúránk, lényegesen megváltozhat a különböző ágazatok súlya, szerepe a népgazdaságban. A gazdasági fejlődés várható jellegzetességeit idejekorán felismerni — ez a jó tervező-közgazda munkájának a kulcskérdése.

Sokan vallják: ez a tervező munkájának legszebb, legfontosabb szakasza. A népgazdasági terv fő koncepciójának, legfontosabb gazdaságpolitikai elgondolásainak a felvázolása: ehhez nélkülözhetetlen a valóban alkotó közgazdasági munka.

A terv kidolgozásánál természetesen mindvégig támaszkodnak a hosszú távú tervből levonható következtetésekre, hiszen a tizenöt évet átfogó hosszú távú terv egészen 1985-ig feltárja a fejlődést befolyásoló belső és nemzetközi körülmények alakulását, körvonalazza a gazdasági fejlődés várható ütemét, és fő irányait, valamint a legfontosabb szerkezeti változásokat.

Az általános, népgazdasági szintű koncepció kidolgozása mellett részkoncepciók is készülnek: ezek a különböző ágazatok fejlődését vizsgálják fel, szakértői tanulmányok alapján. A többféle — esetleg eltérő fejlődést ajánló tanulmány eredményeire támaszkodva a tervhivatal összesíti a sokirányú tervező munka tapasztalatait, és

ezek alapján feltárja a fejlődésünk legkedvezőbb változatait, végül pedig összefoglaló javaslatot dolgoz ki az ötéves terv koncepciójáról.

Ezt követően kerül sor 1974. második felében a tervező munka második szakaszára, amikor a központi fejlesztési koncepció ismeretében kidolgozzák a megvalósításhoz szükséges intézkedéseket, meghatározzák, milyen döntések és szabályozómódszerek szükségesek ahhoz, hogy a terv végül is valóra váljon.

Az V. ötéves terv megalapozottabb, egységesebb metodikával készül, mint az eddigi tervek. Az Országos Tervhivatal mellett komoly szerep hárul az ágazati minisztériumokra, amelyek átfogó elemzéseket készítenek ágazatuk fejlődéséről és helyzetéről. Mindenekelőtt azonban fontos feladat vár a gazdálkodó szervezetekre: trösztökre, vállalatokra, szövetkezetekre, amelyek most másodikban készítik el saját középtávú terveiket.

A legutóbbi (tehát a most érvényben levő) középtávú vállalati terveknek közös hibája, hogy gépiesen a népgazdasági terv üteméhez és arányaihoz alkalmazkodnak. Nem egy vállalat mérlegelés nélkül átmásolta a népgazdasági tervben előre jelzett fejlődési ütemet, holott előfordulhat, hogy saját lehetősége annál kisebb, vagy erőteljesebb dinamikát követelne. Hasonlóan hibás szemlélet szülte azt a gyakorlatot is, hogy a jelenlegi vállalati tervek kezdő és utolsó éve szinte minden esetben megegyezik a népgazdasági terv két határéveivel, pedig közgazdasági tény, hogy a vállalatok termelési ciklusa csak a legtrikább esetben felel meg pontosan öt esztendőnek. Lehetnek vállalatok, amelyeknél a tervperiódus három évet tesz ki, s vannak olyanok is, amelyeknél — a megelőző időszak beruházási tevékenysége következtében — a középtávú terv hét évet kellene hogy feleljen.

F. K.

Szabad lélegzet

ÚJ FILMEK

Magyar film. Írta és rendezte Mészáros Márta. Operátor Koltai Lajos. Zene Szörényi Levente. Főszereplők: Kútvolgyi Erzsébet, Nagy Gábor, Moór Mariann, Máriási Melinda, Kállai Ferenc, Szemes Mari, Földi Teri.

Milyen furcsa paradoxon: amíg egy valóságos esemény, történet önmagában igaz, figyelemre méltó és elgondolkodtató, addig ugyanez film, művészi közegben hamisnak hat, csinálnak, konstruálnak, lombikban előállítottnak tetszik. Így van ez Mészáros Márta új filmjével, a Szabad lélegzet-

tel is. Egy szövelány vallo-másából kerekített filmtörténetet az író-rendező, Mészáros Márta. Mi is ez a meglepő házi sztori?

Jutka húszéves szövelány. Szülei elváltak, régóta önálló életet él. Egyetemi klubesten ismerkedik meg Andrással, a bölcsészhallgatóval. Mivel az a tapasztalata, hogy az egyetemista fiúk nem szívesen kötnek ismeretséget munkáslánnyal, azt hazudja, hogy ő is bölcsész-hallgató. S itt kezdődik a konfliktusok sorozata. Nagynehezen szakít eddigi udvarlójával, miután kapcsolata Andrással komollyá válik. Megismerkedik András barátjaival, akik valamennyien egyetemisták. Nehezen oldódik fel közöttük, nem találja a helyét. Bevallja Andrásnak, hogy hazudott. A fiú ezt megérti, de véleménye szerint nem kell az igazat mindenkinek elmondani. Ezért hazudnak a fiú szülei előtt, akik egész más életformát alakítottak ki maguknak, mint amilyenbe Jutka képes lenne beilleszkedni. A lánynak minden porcikája berzenkedik a hazugság, a képmutatás és az Andrásék házában ráváró „cselédors” ellen. De szereti a fiút, ezért még arra is hajlandó, hogy régen elhagyott szüleit rávegye arra, hogy András szülei előtt úgy hazudjanak, mintha olvasnák. Jutka ekkor döbben rá, hogy ezt így nem csinálhatja tovább. Felfedik az igazságot András szülei előtt, majd Jutka elrohan. Nem akarja többé látni a fiút, nem akar többé ilyen embe-ekkel élni. Vajon mikor fogja megváltoztatni gyors elhatározását?

Hogy mi ebben a filmben a hamis? Úgy gondolom, és nemcsak az én tapasztalatom igazolja ezt, hogy a fiatalok döntő többsége nem csinál ilyen problémát a szerelemben. A másik, éppen a szerelem kérdése. A két fiatal szerelmes lesz anélkül, hogy valamit is tudnának egymásról. Hiányzik egymás

megismerésének a szándéka is. Mészáros Márta fölvet egy csomó kérdést — kialakulhat-e tartós kapcsolat munkásfiatalok és egyetemisták között?, meddig lehet hazugságban élni?, mennyire meghatározó az életforma szerepe?, milyen erős tud lenni a szerelem köteleke?, milyen erős a kapcsolat szülők és gyermekek között? —, de ezekre a kérdésekre a válaszok rendre elmaradnak, ködbe vesznek, vagy pedig nem filmes módon ad rájuk választ a rendező. Mészáros Márta eddigi filmjeivel azt bizonyította, hogy érzékenyen tud közelíteni a ma fiatalosságának problémáihoz, lényegre mutatón tud kérdezni, s a válaszára is vállalkozik. Ez a filmje erőteljesebben sikerült. A felvetett problémákat nem tudta végigvinni, s nemhogy válaszokat, de még a válaszokhoz vezető utat sem tudta kijelölni a nézők számára. Vagy mindez abból következik, hogy maga a kérdésfelvetés álproblémákból indul ki?

Elismerően kell szólnunk Koltai Lajos operatőri munkájáról. Különösen sikerültek a szövelányi felvételek, amelyekben az üzemszarnok csőrendszere, mintegy áthatolhatatlan pókháló tartja fogságában a szövelányokat és álmaikat. A vízparti felvételek is sok szép pillanattal örvendeztetnek meg.

Kútvolgyi Erzsébet, Jutka alakítója bizonyította, hogy nagyszerű filmszínésznő is. Bár sokszor fotográfáltak elnyitelenül, életet tudott vinni a szövelány alakjába. Partnerének, az Andrást alakító Nagy Gábornak lényegesen kevesebb lehetőség adódott. Nagyszerű pillanatokkal szerzett a nézőknek Kállai Ferenc játéka. Sajnos, ez a fajta színészi alakítás mégsem illett bele a film egészébe. A szegei Egyetemi Színház tagjainak arcát is örömmel üdvözlöttük a filmkockákon.

T. L.